

Atrevir-se a saber

Assajos per submergir-se en el concepte esmunyedís de la veritat: el filòsof Julian Baggini i l'estratega Hector Macdonald plantegen la seva defensa atesa l'amenaça de les 'fake news' i la demagògia de la postveritat

La principal paradoxa que implica estar immersos en el temps ètic i polític de les *fake news* i la postveritat és que mai com ara s'ha parlat tant de la veritat. El film *Mr. Arkadin* d'Orson Welles explica la història d'un home molt poderós que decideix contractar un periodista perquè investigui sobre la seva pròpia vida, a fi de saber si és possible descobrir els secrets que creu que té en lloc segur. Les indagacions del periodista, cada vegada més interessat en el seu objectiu, el portaran a anar descobrint tot el que el poderós Arkadin pretenia ocultar, demostrant que cap fet no es pot eliminar completament si hi ha algú disposat a córrer el risc, ser rigorós i investigar a fons. L'obra de Welles adverteix fins a quin punt la veritat ha estat desacreditada pels poderosos, capaços de manipular-la per defensar els seus interessos.

L'esperit del nostre temps està marcat pel desprestigi de l'autoritat, del coneixement i de la llibertat d'expressió. Ha estat forjat per valors fins ara considerats negatius com la banalitat, la mandra, el desconeixement i un relativisme que ni tan sols Mr. Arkadin no hauria arribat a imaginar. Tres assajos, *Breve historia de la verdad* de Julian Baggini (Regne Unit, 1968), *Verdad* d'Hector Macdonald (Kènia) i *En la era de la posverdad*, una recopilació de 14 assajos dirigida per Jordi Ibañez Fanés, entre els quals cal destacar els realitzats

per Victoria Camps, Joan Subirats, Valentí Puig i César Rendules, exploren el concepte esmunyedís de la veritat per alertar de la necessitat de defensar-la. Macdonald, assenyalava en el seu assaig que "el món no està preparat ni vol dir adeu a la veritat".

Recuperar valors

El filòsof Julian Baggini, de la Universitat de Londres, un divulgador encertat que ha convertit la seva pàgina web *Microphilosophy* en lloc de pelegrinatge per a tota mena de lectors àvids de trobar respostes sobre el món en què vivim, proposa una senzilla però alhora complexa introducció a la història de la veritat.

Estableix "que buscar i trobar la veritat descansa en el fet de ser capaços de tornar a prendre'ns de debò la modestia, l'escepticisme, l'obertura a altres perspectives, l'esperit d'indagació col·lectiva, la disposició a enfrontar-se amb el poder, el desig de crear millors veritats i la voluntat de deixar que els fets guïn la nostra moral". Aquests valors s'han de recuperar per ser capaços de contrarestar amb d'altres d'imposats com són "excés de confiança, cinisme, entossudiment, excessiu individualisme, passivitat davant el poder, pèrdua de confiança en la possibilitat de crear millors veritats i moral dirigida per les viscères en lloc de pel cap" que han donat forma a la postveritat més que ser-ne el resultat. L'assaig s'en-

dinsa des de la veritat eterna que dibuixen el pla de la fe i les creences que han constituït veritats irrefutables sense proves que les corroborin. Veritats creatives que canvien la realitat per millorar-la o empitjorar-la. La política ha estat l'alumna avantatjada en l'exercici de crear veritats ambigües: "Igual que les paraules poden canviar veritats, noves veritats poden canviar paraules".

Els grups d'interès de diferents camps econòmics i polítics dobleguen, modifiquen la veritat a favor dels seus interessos i creen veritats poderoses per argumentar els seus propòsits. L'assaig són microcapítols que portaran el lector a plantejar-se la necessitat d'estar alerta a veure a quins interessos responen i a qui beneficia aquella suposada veritat que reclamen els sectors de poder.

El poder de la il·lusió

Si Baggini adverteix que és necessari habilitar una brúixola per saber on és la veritat, Hector Macdonald, escriptor de thrillers i consultor d'estratègies de comunicació, en el seu assaig *Verdad* assenyalava com fer-la servir, com arribar-hi i com fer que jugui a favor nostre. A l'inici del llibre trobem una cita de William James extreta del seu llibre *El valor de la santidad*, observant que "no hi ha pitjor mentida que una veritat mal entesa per aquells que la senten". Aquest missatge sintetitza el que proposa Macdonald en la seva obra, a mig camí entre l'assaig i un llibre de motivació per a aquells que vulguin continuar sent competitius en un món on qui domina la il·lusió de veritat ostenta el lideratge i el poder.

L'assaig coral *En la era de la posverdad* representa un interessant recorregut intel·lectual per deixar d'encobrir per part de ciutadans i institucions els resultats nocius de la postveritat "que denota unes circumstàncies en què les apel·lacions a les emocions i a les creences personals influeixen més en la formació d'una opinió pública que els fets objectius", segons defineix OxfordDictionaries.com. Aportacions com les esmentades de Victoria Camps i Valentí Puig, o la de Joan Subirats indiquen que la postveritat avança en la nostra societat de la mà del menyspreu, de la despreocupació pel coneixement i d'un fervor gairebé malfit per relativitzar-ho tot, afectant fins i tot la memòria. Els fets han deixat el seu lloc a les emocions. Els tres assajos ens mostren que la postveritat és el lloc on habiten la mentida, la veritat interessada, la demagògia, les emocions, la retòrica agressiva, l'adocrinament, les creences, i el tot s'hi val per aconseguir que la confusió triomfi. |

Un moment del rodatge de la pel·lícula 'Mr. Arkadin' realitzat a la finca La Senya Blanca de s'Agaró, el juny del 1954

ARXIU

La política ha estat l'alumna avantatjada en l'exercici de crear veritats ambigües

els llibres

Julian Baggini

Breve historia de la verdad

ÁTICO DE LOS LIBROS. TRADUCCIÓ: JOAN ELOI ROCA. 96 PÀGINES. 9,9 EUROS

Hector Macdonald

Verdad

DEBATE. TRADUCCIÓ: EDUARDO HOJMAN. 368 PÀGINES. 20,90 EUROS

D.A.

En la era de la posverdad

CALAMBUR. 199 PÀGINES. 14 EUROS

